

BİR KÜLTÜR OLARAK KİTAP TASARIMLARININ DİJİTALE DÖNÜŞÜMÜ: E-KİTAPLAR

Dr. Öğr. Üyesi Ekin Su KUZU¹

ÖZET

Geçmişten günümüze kitaplar kültürel bir değer olarak anılmaktadır. Basılı medya ürünü olarak kitaplar, tasarım ve dizgi süreçlerinden sonra baskı ile sonuçlanarak okuyucuya ulaşmaktadır. Kitaplar, kültürel bir değer olmanın yanında okuyucu için vazgeçilmez bir metadır. Kitabın bir meta olması/taşınabilir bir ürün olması paradigmasal bir değişim sürecinden geçmesine yol açmaktadır. Kitaplar, dijital dönüşüme uyum sağlamakta fakat özünü kaybetmeden basılı yayıncılığını da sürdürmektedir. Araştırma, kitapların dijital dönüşümünü ele alarak; basılı medyadan dijital ekrana geçişini açıklamayı amaçlamaktadır. Bu süreçte ortaya çıkan kitap okuma cihazları ve e-kitap dağıtıcıları ile ilgili araştırmalar sunulmaktadır. Araştırma, mevcut literatür kaynaklarından derlenecek bilgi ve veriler ile oluşturulmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, betimsel çözümlenmeler ile konu desteklenmektedir. Araştırmanın, elektronik kitapların yaygınlaşması ve dijital dönüşüm kapsamında değerlendirilmesi açısından alana katkı sağlaması düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: E-Kitap, Kitap Tasarımları, Dijital Yayın Grafiği

DIGITAL TRANSFORMATION OF BOOK DESIGNS AS A CULTURE: E-BOOKS

Assist. Prof. Ekin Su KUZU

ABSTRACT

From past to present, books are remembered as a cultural value. As printed media products, books reach the reader after the design and typesetting processes, resulting in printing. In addition to being a cultural value, books are an indispensable commodity for the reader. The fact that the book is a commodity/a portable product causes it to go through a paradigm change process. Books adapt to digital transformation but continue their print publication without losing their essence. The research focuses on the digital transformation of books; It aims to explain the transition from print media to digital screen. Research on book reading devices and e-book distributors that emerged in this process is presented. The research is created with information and data compiled from existing literature sources. Qualitative research method was used in the research and the subject is supported by descriptive analyses. It is thought that the research will contribute to the field in terms of the widespread use of electronic books and their evaluation within the scope of digital transformation.

Keywords: E-Book, Book Designs, Digital Publishing Chart

¹ Giresun Ün., Görele Güzel Sanatlar Fak., ORCID ID: 0000-0003-3280-6036, ekinsutopcu@gmail.com
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 18/09/2023–Kabul Tarihi/Accepted: 07/10/2023

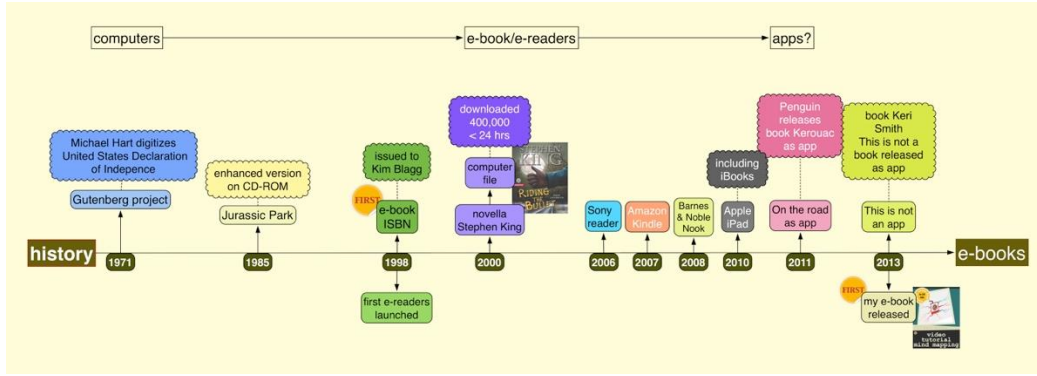
GİRİŞ

Bilginin teknolojik evrimi, kitle iletişim araçları ve bilgi teknolojilerinin gelişimini getirmiş; geleneksel üretimin çağın yaşam standartlarına göre zaman ve ekonomiklik açısından geri kalması dijitalin etkinliğini arttırmıştır. Bununla birlikte, akıllı telefonlar, tabletler ve bilgisayarlar üzerinden internet teknolojilerinin yaygınlaşması; bilginin evrenselliği ve ulaşılabilirliği bakımından bireye-topluma kolaylıklar sağlamıştır. Küreselleşme ile hızlanan üretim ve tüketim insan yaşamında zorluklara yol açmış; zamanla “zaman” kavramı insan için en değerli-öncül hale gelmiştir. Zamandan tasarruf üzere koşullanan birey; temel ihtiyaçlarından özel ihtiyaçlarına kadar birçok alanda internete yönelmektedir.

Kitapların tarihselliğine bakıldığında, insan hayatındaki en eski ve en önemli meta olarak yer aldığı görülmektedir. Kitap, yıllar boyunca bilgi ve kültür aktarımında etkin olmanın yanında; birçok edebi anlatım türünü de içeriğinde barındırmaktadır. Kitabın içi başlı başına bir araştırma alanıdır. Kitabın kapak tasarımı, dizgisi, mizanpajı ve baskı süreci ise ayrı bir alandır; bu alan grafik tasarımın bir alt disiplini olarak yayın grafiği tasarımını da sürecinde barındırmaktadır. Yayın grafiği tasarımında bir kitabın kapak tasarımı ve baskı süreci yer almakta; bu süreç dijitalleşme ile birtakım değişimlere de uğramıştır. Kağıt üzerine basılan kitaplar zamanla dijital ekranlar ve hatta özel üretilen kitap okuma cihazlarına dönüşmüştür. Kitapların elektronik ortamda okunması olanaklarının birçok avantajı bulunmakta fakat kültürel olarak da okuyucuyu geleneksel bir alışkanlığından koparmaktadır. Kitabın birey için bir alışkanlık olması durumu ve kitap koleksiyonculuğunun toplumda yaygın olması onun basılı olarak sürdürülmesinde etkindir. Bunun yanında, dijitalin getirdiği bir cihaz üzerinden kitap okuma kolaylığı, okuyucuya her yerde her kitabı bir cihaz üzerinden okuma ve ulaşma imkanı sunmaktadır.

GELENEKSELDEN ELEKTRONİĞE KİTAP TASARIMLARI

Kitaplar, kültürel bir aktarım aracı olarak görülmektedir. Kitap, insanlık tarihinin en kalıcı taşıyıcısı olarak; bilginin ve değerlerin geçmişten günümüze olan yolculuğundaki en önemli araçtır. En özüyle kitaplar el yazması formatıyla 15 asırdır insanlık tarihinde bulunmaktadır. Gutenberg’in 1450 yılında matbaayı icat etmesiyle, el yazmalarının yerini matbaada basılmış kitaplar almıştır. Matbaa öncesi sadece seçkin insanların erişebildiği kitaplar, matbaa sonrasında herkese ulaşabilir hale gelmiştir. Bununla birlikte, insanlar okur olmuş ve bilgiye-habere ulaşılabilirlik yaygınlaşmıştır (Soydan, 2012: 392).

Resim 1: Kitap Tarihi Diyagramı

Kitabın oluşumundan gelişimine bakıldığında, bir tasarım olmasının en büyük sebeplerinden biri onun bir kültürel varlık olması ve toplumsal dönüşümü yansıtmasıdır. Kitaplar, içeriğindeki bilgi ve verilerden başlayarak basım türü, kağıt cinsi, kapak görselleri gibi özelliklerini toplumun gelişimsel özellikleriyle yenilemekte–yinelemektedir. Resim 1’de görüldüğü gibi Project Gutenberg ile başlayan süreçte, kitap üzerinden kültürel çalışmaların dijitalleştirilmesi ve arşivlenmesi gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra e-kitapların oluşturulma ve dağıtım sürecini teşvik etmek için gönüllü bir oluşum olan proje, 1971 yılında Amerikalı yazar Michael S. Hart tarafından kurulmuştur ve en eski dijital kütüphane olarak bilinmektedir. Süreç, 1998’de e-kitaplar için isbn oluşturulması ve 2000 yılında ilk bilgisayar ortamından indirilebilen roman ile devam etmektedir. Daha sonra kitap için oluşturulan cihazların üretimi başlamış ve geliştirilmiştir.

Kitap tasarımları yaygın olarak tek sütun üzerine gerçekleştirilen mizanpaj ile görüntülenmektedir. Kitaplar türlerine göre hikaye, roman çeşitleri, edebiyat, felsefe, sanat-tasarım vb. belirtilebilmektedir (Çubukçu & Doğan, 2019: 97). E-kitaplar da kitabın bir formatı olarak ortaya çıkmaktadır. Kitaplar, kapak tasarımı ve iç sayfalardan oluşmaktadır. Kitabın kapakları onların koruyucusu–ambalajı olarak betimlenmektedir. İç sayfa tasarımları ise okuyucuyu yormadan ve rahat okuma düzenine göre düzenlenmektedir. Kitaplar genellikle en rahat okuma fontu olan “Times New Roman” ile basılmaktadır.

Resim 2: E-kitap ve Geleneksel Kitap

Kitap okumak kültürel bir eylemdir. Kitaplar, okuyucuyla bağ kurarak bir koleksiyon ürünü olarak metalaşmıştır. Kitapların her yaştan ve her kesimden okuyucusu bulunmaktadır. Kitap okuma eylemi bireyin duygusal bir ihtiyacı olarak görülmektedir. Kitapla arasında bağ olan ve kitap okumayı bir alışkanlık-kültür haline getiren okuyucular geleneksel kitaplara daha yatkın olarak öne çıkmaktadırlar. Kitapla duygusal bağ kuran okuyucuların kitabı saklama, kitap ayrıçlarıyla kaldıkları yerleri işaretleme, sayfalar ile duygusal bağ kurma (kitap kokusu, dokunma eylemi gibi) edinimlere sahip oldukları görülmektedir. Bu okuyucular geleneksel kitap kültürünün yıkımını mümkün kılmamaktadır (Kuzu, 2023).

Kitap, toplumun gelişimini doğrudan etkilemektedir. Bir toplumun kültürüyle kitap okuma eğilimleri ve alışkanlıkları arasında doğru orantı bulunmaktadır. Bilgi edinimine aracılık eden bu kavram, zamanla teknolojinin insan yaşamındaki yeriyle birlikte toplumsal değişime öncülük etmiştir. İnternet teknolojilerinin oluşumu ve gelişimi bilginin zamanla daha kolay erişilebilir bir yapıya bürünmesine; dolayısıyla enformasyon toplumuna geçişe yol açmıştır. Bununla birlikte, bilgiye ulaşmanın/erişmenin her zaman ve her yerde mümkün kılınması durumu ortaya çıkmış, ve hatta bilgi özerkleşmiş/kişiselleştirilmiş bir hale dönüşmüştür. E-kitap teknolojileri de bu doğrultuda kolay erişilebilirliği ile ön plana çıkmıştır.

Geçmişten günümüze kitap kültürü de dijital dönüşümden etkilenmiştir. Dijitale evrilen yayın grafiği üzerinden bakıldığında elektronik kitapların geliştiği ve yaygınlaştığı görülmektedir. Elektronik kitaplar, teknoloji çağındaki bireye kolaylıklar sağlamış ve topluma kolaylıkla uyum sağlamıştır. Schilit (1999), kağıt baskı kitapların fiyat, saklama alanı ve ağırlık gibi yükümlülüklerinin olduğunu belirtmektedir. Basılı kitaplar e-kitaplara göre daha büyük bir depolama alanına ihtiyaç duymaktadır (Selvidge & Philips, 2002). Bununla birlikte, elektronik kitaplar okuyucuya her zaman her yerde okuma ve dilediği kitaba ulaşma imkanı sunmaktadır.

Elektronik kitapların sağladığı depolama, taşıma sorununun giderilmesi gibi avantajlar onu günümüz çalışan ve gezen insan yapısına cazip kılmaktadır. Bunun gibi birçok avantajının yanında, her zaman her yerde ulaşılabilir olması da e-kitapları popüler kılmaktadır.

TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM DOĞRULTUSUNDA ELEKTRONİK KİTAPLAR

Teknolojinin gelişimiyle birlikte, kitap okuma alışkanlığında da dönüşümler gerçekleşmiştir. Elektronik kitapların ortaya çıkması ve yaygınlaşması, birçok açıdan avantajlarının olması onun popüler bir kavram olmasına yol açmıştır. Elektronik kitaplar, teknolojiyle orantılı olarak zamanla geliştirilerek kendi varlığına bürünmüşlerdir. Özel okuma cihazlarının üretimi ve teknoloji devrimi şirketlerin e-kitap oluşumuna verdiği katkıyla gerçekleşen bu süreç; özelinde gelenekseli de yanında tutarak devam etmektedir.

Landoni vd.; elektronik kitabı bilgisayar ortamında okumak için geliştirilmiş etkileşimli belgeler olarak tanımlamaktadır (2001). Chen (2003) ise e-kitapları, kitap okuma işi için tasarlanan özel cihazlar üzerinden okunabilen, geleneksel kitapların ekrandan okunabilen versiyonu olarak tanımlamaktadır. Elektronik kitaplar, teknoloji üzerinden bir ekran ya da özel üretilmiş cihazlar aracılığıyla okunan kitaplar olarak ortaya çıkmaktadır. Elektronik kitaplar, internet teknolojileri aracılığıyla ulaşılabilen dijital ortamdaki kitapları kapsamaktadır. Önce PDF şeklinde yaygınlaşan elektronik kitaplar zamanla özerkleşerek özel cihaz ve ortamlara uyum sağlayan yönüyle ortaya çıkmaktadır.

Resim 3: Bir Tablette Birçok Kitap Barındıran Cihaz

Kitap endüstrisinin son popüler bir kavramının elektronik kitapların geliştirilmesi olduğu düşünülmektedir. E-kitaplar, kitap endüstrisinde Gutenberg'in matbaayı icadından bu yana yapılan en geniş kapsamlı gelişim olma potansiyeline sahiptir (Hawkins, 2000). Günümüzde kapitalist paradigmanın toplumsal düzen üzerindeki etkisi birçok alanda dijital eğilimi arttırmaktadır. Çalışma koşulları, trafik, kitle iletişim araçları ve bunların doğrultusunda bireyin zaman kavramına verdiği değer şekillenmektedir. Bununla birlikte, zamanı iyi kullanmaya yönelik bireyin, birçok ihtiyaç ve gerekliliği için dijitalin getirdiği olanak ve kolaylıklardan faydalanmayı tercih ettiği görülmektedir.

E-kitaplar geleneksel kitaplarla doğru orantıda devam etmiştir. Toplumsal düzenin değişmesi ve küresel pandemi gibi etkenlerle okuyucunun dijital eğiliminin arttığı görülmüştür. Bilginin internet üzerinden/dijitalden daha kolay ve pratik ulaşımını sağlanması da bunun etkenlerinden biridir. Günümüzde, insan yaşamında en değerli olgulardan biri de zaman olmuştur. İş yaşamı ve kapitalist düzenin sağladığı yaşam standartları insanı gündelik iş ve ihtiyaçlarını en kolay yolla çözmeye itmektir. Bir kitabın fiziki ortamda mağazaya gidip satın alınması ile dijital ortamda bulunarak satın alınması arasında ciddi anlamda fiziki-maddi-zamansal farklılıklar bulunmaktadır. Dijital insana her zaman kolaylık sunmakta; bireyin fiziki ortamda sağladığı zorluklardan arındırılmış seçenekler yaratmasına yol açmaktadır. Bunun yanında, bir kitap okuyucusu ve kitabı bir kültür haline dönüştüren birey için mağazasından kitap satın alıp fiziki bir deneyime-hazza ulaşmanın yerini dijital çözümler sağlayamamaktadır.

Kitabı arşivlemeyi, sayfaları çevirmeyi, kitap ayraçları ile kaldığı yerleri işaretlemeyi ve başucunda, çantasında kitap barındırmayı tercih eden okuyucuların geleneksel kitap olgusunu sürdürmeyi tercih ettikleri bilinmektedir. Ayrıca, hem geleneksel hem dijital kitap okumayı aynı anda sürdürmek de kapitalist bireyin kaçınılmaz bir seçeneği olarak ortaya çıkmaktadır. Kitabın her yere taşınmasının ve her yerde okunmasının verdiği fiziki yük ve zorluklar dijitali/e-kitabı bir alternatif olarak sunmaktadır.

E-kitapların oluşumundan bugüne basılı kitapların yerine geçip geçemeyeceği tartışma konusu olmuştur. Kitabın baskı olarak okunması, sayfaların çevrilmesi ve ele alıp okumanın verdiği fiziksel hazın yerini tutamayacağı bir sav olarak sunulmakta; fakat e-kitaplarında göz ardı edilemeyen pratikliği ve avantajları öne çıkmaktadır (Öngöz, 2015). Kitapların geleneksel yapısı ve okuyucuları elektronik kitapların gelişiminde olumlu-olumsuz etki yaratmamıştır. Burada önemli olan okuyucunun kitabı nerede okumak istediğiyle ilgilidir. Dolayısıyla, araç amaca hizmet eden yönüyle; basılı da olabilmektedir dijital de tercih edilebilmektedir. Bu durum, okuyucunun talep ve isteklerine göre şekillenmektedir. Fakat, dijitalin getirdiği rahatlıklar/kolaylıklar/konfor sebebiyle tercih meselesi olduğu söylenebilmektedir.

E-kitapların büyümeye ve var olmaya devam edeceği düşünülmektedir. Bunun sebebi dijitalin yeni dünyanın bir parçası haline gelmesidir. Mashhour (2015), bir çalışmada verilere göre e- kitapların da geleneksel kitaplar gibi kalıcı olacağını ortaya koymaktadır. Bunun sebebi, e- kitapların sağladığı kolaylıklar (kolaylık, taşınabilirlik ve multimedya) olarak görülmektedir. Veriler aynı zamanda e- kitapların ve basılı kitapların gelecekte bir arada var olabileceği konusunda da geçerli sebepler sunmaktadır. Kapitalist yaşam düzeninin gitgide zorlaşması ve dijitalin tamamen her sektörde topluma entegre olması da bunun bir göstergesi olarak görülmektedir.

Dijitalleşme ile tüketim alışkanlıklarını ve ihtiyaç algısını değiştiren birey, kolaylıkla bir kitabı internet ortamında bulup sipariş edebilmektedir. Hatta, e-kitap olarak anında satın alınıp okuyabilme olanaklarına da erişilebilmek mümkündür. E-kitaplar, kitap okuma araçları yardımıyla tek bir tablete binlerce kitabı sığdırma olanağı da sunmaktadır. Bu sebeple okuyucu, tatilde, yolculukta, işe giderken veya dilediği an istediği ya da ihtiyaç duyduğu kitaba her an her yerde erişim/ulaşım sağlayabilmektedir. Yeni çağın zamandan tasarruf eden ve dijitalleşen bireyi, e- kitapların popüler olmasında oldukça etken olarak görülmektedir (Kuzu, 2023).

ELEKTRONİK KİTAP CİHAZLARI

Elektronik kitaplara bakıldığında, dijital ekran üzerinden ulaşılabilir olduğu görülmektedir. Dijital yaşama geçişle, iletişim teknolojileri günlük yaşamın rutin bir nesnesine dönüşmüş; telefon, tablet ve bilgisayar gibi cihazlar enformasyon sürecinin gerekliliği olarak bilgiye ulaşmanın kaynağı haline gelmiştir. Kitapların elektronik ortama geçişinin, teknolojinin paradigmasıyla doğru orantıda olduğu söylenebilmektedir. Kitapların birer kültürel araç olması da onun dijitale tamamen geçmesinin önünde bir engel olarak bulunmaktadır.

Elektronik kitaplar başta bilgisayar, tablet gibi araçlar üzerinden PDF dosyası olarak görüntülenmekteydi. Daha sonra elektronik kitapların popüler ve yaygın hale gelmesiyle, enformasyon teknolojilerinin gelişmesi ve enternasyonal yaklaşımların yaşama entegrasyonu ile özel kitap okuma cihazları geliştirilmiştir. Adobe Acrobat Reader, kitap, makale ve dergileri PDF formatında görüntülemek için kullanılan en yaygın yazılım olarak bilinmektedir (Fatrah & Norshuhada,2003). Sıralı PDF dosyaları zamanla kaydırmalı ekranlara evrilmiş; kitap okuma cihazlarının üretimiyle gerçek kitap konforuna yaklaşmak amaçlanmıştır. Elektronik kitaplar, okuma deneyimi için özel olarak geliştirilmiş; okuyucuya mutlak süreçte ekranın verdiği göz yorgunluğu ve rahatsız edici faktörlerden arındırılarak, geleneksele yakın bir okuma deneyimi sunmak için tasarlanmıştır.

Resim 4: Kindle e-Kitap Okuma Cihazı **Resim 5: Kobo e-Kitap Okuma Cihazı**

Daha öncesinde, internette yer alan e-kitap ve benzeri yayın grafiği tasarımları PDF formatında yer almakta ve DRM teknolojisi gelişmediği için uzun süreli yayında kalmaktaydı. Bu durum, e-kitapların ticari sisteme dönüşmesiyle birlikte dünyanın en büyük çevrim içi kitap tedarikçisi olan Amazon.com tarafından “Kindle” okuma cihazının satışa çıkarılmasına yol açmıştır. Kindle, 2007 tarihinde Amerika’da satışa sunulurken e-kitap sektörünün gelişmesinde etkili olmuştur (Soydan, 2012: 389).

E-kitaplar zamanla okuyucunun daha rahat ve konforlu bir okuma sağlayabilmesi adına elektronik mürekkep teknolojisi ile geliştirilmiştir. Elektronik mürekkep/e-mürekkep, kağıt baskı görünümünü oluşturmak amaçlı olarak uygulanan bir film tabakası teknolojisi olarak tanımlanmaktadır. Elektronik mürekkep, elektronik ortamda okuyucuların gözlerini yormamak ve daha iyi bir okuma deneyimi oluşturmak adına gerçekleştirilmiştir. Bunu yanında e-kitap okuyucusunun okuma deneyiminin kitap veya kağıda yakın bir hissiyat yaratması amaçlanmıştır (Wikipedia).

Elektronik mürekkep teknolojisi, kitap okuma alışkanlığını kökten değiştirebileceği gibi, kağıt üzerinde okuma deneyimini de alışlagelmiş kağıt görüntüsü ve hissiyatı da sunmaktadır (Howstuffworks).

Bir diğ er marka Indigo Books & Music firmasının çıkardığı e-kitap okuyucusu olarak Kobo, doğrudan Amazona'a ait Kindle'a rakip olarak üretilmiştir (Cbc). Kindle ile aynı mürekkep ekran teknolojisine ait olan ürün piyasada yer edinmiştir. Kindle ve Kobo, okuma için özel olarak üretilmiş e-kitap okuyucusu olarak piyasada yer alan ve en popüler cihazlar olarak ortaya çıkmaktadırlar. Elektronik kitap okuma cihazlarının kullanıcıya farkı deneyim ve seçenek yaratma imkanı da bulunmaktadır. Okuyucu farklı fontlar ve büyüklükler ile okuma deneyimini kendi seçebilmekte/cihazla etkileşim kurabilmektedir. Basılı kitap ise kullanıcıya tek font tipi ve büyüklüğü ile sunmaktadır.

Günümüzde e-kitap okuyucuları satışı devam etmekte, bunun yanında geleneksel kitap anlayışı da yaygın olarak sürdürülmektedir. E-kitabın, kitap olgusuna karşı bir kavram değil onun bir alternatifi olduğu bilinmelidir. E-kitabın tercih edilmesinin birçok farklı sebebi bulunmaktadır. E-kitapların, yukarıda sözü edilen okuyucuya kolaylık sağlama ve pratiklik yaratma durumunun yanı sıra; baskı teknolojilerinden arındırılmış, kağıt üzerinden satışa sunulmayan, daha sürdürülebilir bir alternatif ve maliyetinin daha az olması gibi öncelikleri onu gelenekselden daha öne çıkarmaktadır.

Geleneksel kitapların ise kültürel bir değer ve meta olarak tanımlanması; geçmişten geleceğe bilgi ve duygu aktarımında fiziki bir araç olarak görülmesi onu her zaman e-kitaptan daha değerli kılmaktadır. Okuyucunun alışıl gelmiş okuma deneyiminden vazgeçememesi ve kitap kültürünü sürdürme çabası da kaçınılmaz bir durumdur.

ELEKTRONİK KİTAP SATIŞI YAPAN YAYINCILIK SEKTÖRÜ

Elektronik kitap popüler bir hale geldikten sonra ücretli ve ücretsiz elektronik kitap yayıncılığı çoğalmıştır. Bununla birlikte e-kitap satışı yapan sitelere bakıldığında; 1971 yılında dünyadaki ilk proje olarak ortaya çıkan "Project Gutenberg" önemli yer edinmektedir. D&R.com ve İDEFIX.com, Türkiye'de ücretli elektronik kitap yayıncılığı satışı yapılan yerli internet siteleri olarak bilinmektedir. Bunun yanında, Türkiye'de 2000 yılında kurulan ve ilk çevrim içi yayınevi olma özelliğini edinen altkitap.net internet sitesi bulunmaktadır. Alt kitap, PDF formatında kitaplar ile ücretsiz yayıncılık hizmeti vermektedir. Diğer E-kitap siteleri ve uygulamalarına bakıldığında; Google Book, günümüzde en büyük e-kitap platformu olarak öne çıkmaktadır. Burada, ulusal ve uluslararası nitelikte kitapların elektronik formatlarına da ulaşılabilen, basılı kitaplara ait özet ekran görüntülerine de erişim sağlanabilmektedir. Ayrıca sitede, New York Times tarafından sunulan en çok satanlar listesi, ders kitapları ve ücretsiz klasik kitaplar da yer almak üzere milyonlarca kitaptan faydalanılabilmektedir. Apple iBookStore, Apple destekli (iPad, iPhone veya iPod touch) cihazlarda kullanılabilen uygulama olarak geniş ve kaliteli bir e-kitaplık sunmaktadır. E-kitap yayıncılığın tüm eserlerine erişim sağlanabilmektedir (Kuzu, 2023).

Diğer e-kitap sitelerine bakıldığında birçok yerli-yabancı kitap, dergi, makale vb. kaynaklara erişim sağlanabilmektedir. Bu siteleri genel olarak: FeedBooks, BookBoon, FreeBooksy, eReaderIQ, Openlibrary, B-ok, free-ebooks, Scribd, 4eBooks, ManyBooks, FreeBookSpot, GetFreeEBooks, MemoWare, BookBoon, BookYards vb. sıralanabilmektedir. E-kitap yayınlayan bazı büyük platformlar ise: Amazon.com, Barnes & Noble, Gardners.com, Google Play Books, iBookstore (iTunes), Kobo, Scribd, Tolino, Mackin.com, Multimediaplaza.com, Odilo, overdrive.com, Perlego vb. olarak belirtilmektedir (Ekitaprojesi).

Elektronik kitapların, geleneksel kitaplara göre daha az maliyetinin olması ve tüketiminin sürdürülebilirliğe olan katkısı onu çağdaş yaşam standartlarına uygun ve cazip kılmaktadır. E-kitap koleksiyonların her zaman, her yerden internet üzerinden erişim sağlanabilmekte ve bilgisayar teknolojileri dışında herhangi bir basılı araca ihtiyaç duyulmamaktadır. E-kitaplar, içerik bilgileri, çevrimiçi görüntülenme avantajı, cihaza indirilebilme gibi olanakları sağlamaktadır. Ayrıca e-kitaplar, kullanıcılara erişimleri ve içerik kullanımlarının gizliliğini garanti edebilmeli; formattan bağımsız bir şekilde mevcut öge ve içerikleri kişiselleştirebilmektedir (Connaway, 2003).

SONUÇ

Sonuç olarak bakıldığında, kültürel bir olgu olarak kitapların dijitalleşme sürecinden etkilendiği ve elektronik ortamda okuyucuya ulaşma yolunda başarılı olduğu görülmüştür. Kitabın bir kültürel değer olarak geçmişten günümüze taşındığı ve gelecekte de basılı yayıncılığın sürdürüleceği ön görülmektedir. Okuyucunun fiziki deneyiminin değeri, geleneksel kitap olgusunun devam etmesinde önemli bir faktördür. Bunun yanında, dijitalleşen yaşamın verdiği pratiklik ve kolaylık, okuyucunun e-kitaba olan yatkınlığında önemli bir yer edinmektedir.

Elektronik yayıncılığın, günümüzde artan baskı maliyetleri ve kağıt tüketimi sebebiyle geleneksel yayıncılığa göre daha ekonomik olduğu görülmüştür. Bununla birlikte elektronik kitaplar, her zaman her yerde ulaşılabilir olması, taşıma kolaylığı ve istenilen kitaba erişme imkanları sebebiyle de tercih edilmektedir. Kapitalist yaşamın getirdiği iş yoğunluğu, trafik – toplu taşıma gibi zaman ve mekânsal birtakım faktörler de okuyucu için e-kitapları cazip kılmaktadır. Tatil ve seyahat için de ideal bir araç olarak görülmektedir.

E-kitapların yaygınlaşması ile Amazon gibi dev şirketlerin özel okuma cihazları ürettiği görülmüştür. Bunlardan en popülerleri Kindle ve Kobo olarak bilinmektedir. Bu cihazlar aracılığıyla dijital ortamda yer alan e-kitap ticareti yapan sitelerden kitap indirilerek/satın alınarak okuma gerçekleştirilmektedir. Bu cihazlar elektronik mürekkep teknolojisi kullanarak okuyucuya gerçeğe yakın bir deneyim sunmaktadır. Elektronik mürekkep teknolojisi okuyucunun gözünü yormadan ve rahatsız etmeden kitap okumasını sağlamaktadır. Ayrıca okuyucunun tercih ve yönlendirmesine göre font seçimi ve büyüklüğü kişiselleştirilebilmektedir.

Geleneksel kitapların ise geçmişten günümüze bir kültür ve olgu olarak taşıyıcı bir faktör olduğu; geleceğe de aynı değeri taşıyacağı düşünülmektedir. Kitabın bir meta olması ve fiziki olarak hissedilebilmesi okuyucu ile arasındaki bağı güçlendirmektedir. Ayrıca, kitabın bir koleksiyon ürünü olarak da kitaplıklarda yer alması ve kütüphanelerin varlığı ile sürdürülmesi okur ve gelecek için faydalı bir yaklaşım olarak görülmüştür.

E-kitap satışının ve indirilmesinin ücretli ve ücretsiz birçok seçeneği olduğu araştırma sonucu ortaya çıkmıştır. Özellikle “Gutenberg Project”in bu konuda öncü olduğu, Google Book’un günümüzde en yaygın kullanılan ve en büyük arşive sahip elektronik kitap platformu olduğu görülmektedir.

E-kitap alışkanlığının günden güne topluma entegre olduğu ve geleneksel kitapla birlikte gelişimini sürdürdüğü araştırma sonucu ortaya konmuştur. Ayrıca, sağladığı kolaylıklar ve ekonomiklik-ulaşılabilirlik bakımından tercih edildiği; günümüzde yaygınlaştığının ve dijitale uyum açısından gelecekte de var olacağı görülmüştür.

KAYNAKÇA

- CBC, (2010). Indigo Targets Amazon With Kobo E-Reader. <https://www.cbc.ca/news/science/indigo-targets-amazon-with-kobo-e-reader-1.880917>
- CHEN, Y. (2003). “Application And Development Of Electronic Books In An E-Gutenberg Age”, Online Information Review, Vol. 27 No. 1, Pp. 8-16.
- CONNAWAY, L. S. (2003). Electronic Books (E-Books): Current Trends And Future Directions. DESIDOC Journal Of Library & Information Technology, 23(1). <https://doi.org/10.14429/djlit.23.1.3585>.
- ÇUBUKCU, G. & Doğan, İ. (2019). Sayfa Tasarımı Nedir?. Journal Of Arts , 2 (2) , 95-112 . DOI: 10.31566/Arts.2.007.
- FATRAH, W. E., & Norshuhada, S. (2003). E-Reading: Evaluating Users’ Satisfaction On Electronic Content Formats, Proceedings Of Masters Seminar-Sept, Faculty Of Information Technology, Universiti Utara Malaysia.
- EKITAPPROJESİ, (2012). E- Kitap Projesi. <https://www.ekitaprojesi.com/ekitap/e-kitap-hakkinda/en-iyi-e-kitap-siteleri>.
- HAWKINS, D. (2000b). Electronic Books: A Major publishing Revolution, Part 2, Online, 19-35. Howstuffworks. [Howstuffworks. How Electronic Ink Works. https://electronics.howstuffworks.com/gadgets/high-tech-gadgets/e-ink.htm](https://electronics.howstuffworks.com/gadgets/high-tech-gadgets/e-ink.htm)
- KUZU, E. (2023). Dijital Yayın Grafiği ‘Yayın Grafiği’ Editör: Doç. Dr. Aydın Zor, (Ders Kitabı Bölümü). İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi. İstanbul.
- LANDONI, M., Wilson, R. & Gibb, F. (2001). Looking For Guidelines For The Production Of Electronic Textbooks, Online Information Review, 25, 3, 181-195.
- SALEH, Z. I. and MASHHOUR, A. S., (2016). “The Impact Of Ebooks On The Printed Books: Ebooks Popularity, Growth And Future”, Fifth International Conference On E-Learning, 2015.

- SCHILIT, B. (1999) Why E-Read? Finding Opportunities In The Merger Of Paper And Computers. The Future Of Print Media, Spring. Retrieved April 20, 2003, From [Http://Www.Futureprint. Kent.Edu/Articles/ Schilit01.Htm](http://www.futureprint.kent.edu/articles/schilit01.htm).
- SELVIDGE, P., & Phillips, C. (2002). E-Books: Are We Going Paperless? Retrieved April 20, 2003, From [Http://Www.Usability News.Org](http://www.usabilitynews.org).
- SOYDAN, E. (2012). E-Kitap Teknolojisi ve Basılı Kitabın Geleceği. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 1 (1), 389-399. Retrieved From [Https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/Buyasambid/İssue/29824/320892](https://dergipark.org.tr/en/pub/buyasambid/issue/29824/320892).
- ÖNGÖZ, S., (2015). Elektronik Kitap, B. Akkoyunlu, A. İşman & H. F. Odabaşı [Editörler], Eğitim Teknolojileri Okumalar 2015 (336-353), Isbn: 978-605-318-126-2, Türkiye: Sakarya Üniversitesi-Tojet, 01 Nisan 2015, Kitapta Bölüm.
- WIKIPEDI, E-Kitap. [Https://Tr.Wikipedia.Org/Wiki/Elektronik_M%C3%Bcrekkep](https://tr.wikipedia.org/wiki/Elektronik_M%C3%Bcrekkep).

Görsel Kaynaklar

- Url1. <https://mastermindmaps.wordpress.com/2013/05/20/a-short-history-of-e-books/>
- Url2. <https://www.fluentu.com/blog/english/free-english-ebooks/>
- Url3. <https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=124592613>
- Url4. <https://www.bifikir.com/kobo-nia-e-kitap-okuma-cihaz-i-318905>
- Url5. <https://tr.mashable.com/kindle-paperwhite-2021/7989/yeni-kindle-paperwhite-sayesinde-eski-bir-dostla-kitaplarla-kavusacak-gibiyim>